

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: En coopersk Roman

Citation: Goldschmidt, M. A.: "En coopersk Roman", i Goldschmidt, M. A.: *Noveller og andre fortællinger*, udg. af Thomas Bredsdorff, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 184. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt02t-shoot-workid66262/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller og andre fortællinger

En coopersk Roman

Vi vare vandrede ud. I Hamborg eller i Bremen vare vi blevne samlede, havde fragtet et stort Skib og vare derpaa, Mænd, Koner og Børn, med tørre Fødder dragne over Oceanet. Strax efter Ankomsten til Amerikas Østkyst havde vi leiet et Dampskib og vare ad Mississippi dragne dybt mod Vesten, vare stegne ud af Dampskibet og havde fortsat Veien tilfods, tilhest eller tilvogns og vare endelig komne til et Sted, hvor den nye Verden i Sandhed begyndte.

Det var en lille Plads midt i de uhyre Skove, i Læ for ethvert Vindpust fra den øvrige Verden. Yppigt Græs bedækkede Jorden, en lille Bæk flød midt igjennem den, og ved Bækkens Bred hævede sig en stor Høi, der syntes ligesom hensat der for at bære et Hus.

Et halvt Aar var gaet. Et Hus, bygget af massive Træblokke og omgivet af Palisader og en Grav, hvorigjennem man havde ledet Bækken, stod paa Høien. Den aabne Plads var bleven udvidet og bugnede under allerede halvmodne Kornax. Hist ved Bækken vaskede nogle af Damerne Tøi, og et Par Smaa morede sig med at fiske med en Knappenaal. Et Par af Mændene komne hjem fra Jagten, den ene med en deilig fed Raabuk over Skulderne, den anden med Jagtasken fuld af Agerhøns. I Bygningen gjøres allerede Ild paa for at tillave dem – Raabukkene og Agerhønsene – til Aftensmaaltid. Røgen stiger op fra Skorstenen og danner underlige Skikkelser paa den stille Aftenhimmel. En Hund gjoer af Glæde; den aner Lugten af Stegen. En Kat skyder Ryg og hvæser, idet den gaaer forbi.

Af hvilke Personer bestod da vort Selskab? Det er Skabninger af vor Phantasi, og Phantasien har Lov til at gaa saa vidt, den vil, den tør fortælle det Umuligste. Vi vare »Corsarens« Redaction, Politichef Kjørulff, Algren-Ussing, Hs. Exc. Udenrigsministeren og nogle andre skikkelige Folk med deres Familie, i Alt over 40 Personer, og vi havde i det halve Aar levet et paradisisk Liv.

Hvorfor var Huset paa Høien omgivet med Palisader? Hvorfor

var der paa Bygningen et Vagtaarn, hvor en Mand dreiede sig omkring til alle Verdens Hjørner ligesom en Veirhane? – Rigtignok er ethvert Paradis lukket; men for at forklare denne særegne Lukning maae vi gaae lidt tilbage i Tiden.

Da vi havde været paa Pladsen i tre Maaneder, var der en Dag ankommet tre Mænd, som vi ikke havde den Ære at kjende. De udgave sig for Indianere – og efter Udseendet at dømme vare de det virkelig – som havde en diplomatisk Mission til os. Nu er der, som bekjendt, ingen Ting, hvorpaa vi Danske – selv naar vi have forladt Hjemmet og bosat os i et amerikansk Paradis – ere mere prikne, og hvoraf vi i vore Hjerter gjøre os mere til, end Diplomatiken. At vi have havt saa store Uheld paa denne Bane, beviser Intet imod os, men tvertimod for os; thi netop fordi vi følte det store Talent, vovede vi os til noget Stort og gjorde ikke som Stymperne, der ængstelig give sig af med smaa Ting. Men desuden føle og vide vi, at hvergang det gik galt, var det egenlig ikke vor Skyld, men vore gamle og tydske eller halvtydske Diplomaters Skyld. Hvisaarsag det ogsaa skete, at da nu Hs. Ex. Udenrigsministeren tilbød sig til at gaae ud og dreie Indianeren en Voxnæse, saa besluttede vi, at en af vor egen Midte, en yngre Mand af den yngre Skole, skulde have Lov til at udmærke sig, og vi valgte hertil en Medborger, der hjemme var bleven indkaldt til alle sine Examina og havde studeret baa-de Theologi og Jura. Vi formaaede Excellencen til at laane ham sin trekantede Hat og sit Storkors, og en anden høimodig Medborger laante ham sin store Merskumpibe. Thi det er et fint Træk i Diplomatiens at tage Hensyn til de Folks Naturel, med hvilke man skal underhandle, og ligesaa upassende, som det i Europa vilde være at ryge Cigar eller endog Pibe i fint Selskab, ligesaa upassende er det, ikke at ryge med Indianere. Man maa tage Hensyn til Fordomme og søge at lede Menneskene ved Hjælp af deres smaa Tilbøieligheder; det have de største Diplomater ment.

Vor unge Medborger saae prægtig ud, da han begav sig gjennem Palisaderne til Stedet, hvor Indianerne ventede ham for at underhandle. De udbredte et Tæppe paa Jorden, og siddende herpaa røg han Raadslagnings-Piben med dem. Derefter bøiede den fornemste Indianer Armene over Brystet, gjorde et lille Nik for vor unge Excellence og talte saaledes: »Hvide Mænd! Kunne I ikke drikke

Eders Ildvand og ryge Eders Pibe og skalpere hinanden andensteds end netop her? Have I saa stor Lyst til at prøve, hvor skarp vor Tomahavk er?» – Vor Excellence junior vidste ikke, hvad han skulde svare herpaa; thi han forstod ikke et Ord Indiansk. Han gjorde et dybt diplomatisk Buk, som Indianeren kunde tage for, hvad han vilde. – Nu gjorde den anden Indianer samme Gebærde som den første, og, da han formodenlig antog, at der her helst burde tales pantomimisk, pegede han mod Østen, udstrakte derpaa sin Haand, som om han vilde omfatte hele vort Selskab, gjorde dernæst en Gestus, som om han vilde kaste os Alle tilbage mod Østen, og satte paa samme Tid et glubsk spørgende Ansigt op, der tydeligt nok sagde: Vil I pakke Jer, eller vil I ikke, hvad? – Men nu reiste Hs. Excell. sig, omfattede med en Arm-Gestus saavel de indianske Ambassadeurer som deres fjerne Stammer, og gjorde en Bevægelse, som om han vilde kaste dem langt bort mod Syd og Vest; dernæst gjorde han en ny Gestus, pegede først paa vort Selskab og derefter med en yderst energisk Mine mod Jorden og trampede dertil, som om han vilde sige: Vi blive. – Enthusiastiske Bifaldsraab fra vort Selskab lønnede hans kraftige Tale. Men de tre Indianere reiste sig, og den tredje lod en Pil falde til Jorden, og derpaa gik de bort.

Dette var en Krigserklæring, og dette var Aarsagen til, at Palisaderne bleve opførte og Graven dragen om Huset og Vagtaarnet opført. Alligevel efterlod Krigserklæringen en temmelig stærk Uro i Gemytterne, og Hs. Excellence den gamle Udenrigsminister foreslog derfor, at man skulde prøve at faae Fred for dem ved en aarlig Tribut. Dette var Noget, som barbariske Folkeslag – og han nævnedes som Exempel Maroccanerne – ikke godt kunde modstaae, især naar man forresten var høflig og fredelig. Hos os Andre var, da vi først havde havt den Fornøielse at give Ambassadeurerne et værdigt og stormodigt Svar, kommet et Ønske om, tillige at vise Forsigtighed og knytte nye Underhandlinger. Hans Raad vandt derfor Bifald; men Indianerne vare nu ingensteds at finde, og en Tid gik rolig hen. –

Det var Natten efter den beskrevne Aften. Aftensmaaltidet var fortæret, og hele Colonien var gaaet til R.o. Paa Vagtaarnet havde Politichefen, efter Tour, Vagt, og man sov dobbelt roligt, da man fuldkommen forlod sig paa hans skarpe Blik.

Maanen skinnede klart, og de store Skovmasser laae som en sovende Kæmpe. Ingen Lyd hørtes undtagen fjerne Brøl af vilde Dyr, der kunde gjælde for Kæmpens Snorken.

I det usikre Maanelys syntes det pludseligt den Vagthavende, at en mørk Gjenstand trillede ud fra Skoven og ned i Bækken. Han gjorde sig ingen videre Tanker derom, da det jo kunde være en løs Jordklump, som et vildfarende Dyr havde bragt til at rulle. Men der trillede flere saadanne sorte Klumper ned, og efter kort Tids Forløb syntes de at trille op paa den anden Bred af Bækken. Da han var altfor samvittighedsfuld til at gjøre Larm af Ingenting og paa en løs Mistanke opvække Frygt og Uro, vilde han endnu ikke foretage noget Skridt, men tog Briller paa for at see ret nøie. Men i dette Øieblik viste en af Jordklumperne sig helt oppe paa Palisaderne, og den havde hvagrig en Indianers Ansigt. Da var der ingen Tid at spille, og som det hele danske Politi er energisk i Farens Stund, saaledes og i end høiere Grad naturligvis Politichefen, han gav Ild og kaldte ved dette Signal det bevæbnede Mandskab tilhjælp, hvilket uden sit Polities Ledelse ikke vilde have vidst med Sikkerhed, hvorvidt det havde Ret til at anvende Magt.

Et gennemtrængende Hyl lød fra Skoven, fra alle Kanter om Colonien; det var, ligesom alle Træerne hylede med, eller at der var en Indianer bag hvert et Træ. Aarsagen til Hylet var, at Skudet havde truffet, og at den Trufne var Hovedsmanden, og man veed, at Indianerne ved saadanne Leiligheder hyle. Imidlertid kom Alt i Bevægelse i Bygningen, det stridbare Mandskab ilede til Palisaderne, Damerne, der allerede havde glemt Europa, besvimele ikke, men stillede sig ved Skydehullerne med ladte Bøsser for i Nødsfald at understøtte Mændene.

Der begyndte en glubende Kamp, hvorom det Nærmere ligesaa godt kan læses i Coopers »Colonisterne»; thi alle Kampe mellem Europæere og Indianere ligne hinanden i Hovedsagen: Europæerne vilde dræbe Indianerne og Indianerne Europæerne.

Efter lang Modstand trængte Indianerne endelig over Palisaderne. I dette Øieblik, da Fortvivlelse var nærved at gribe vore Hjerter ved Tanken om os selv, vore Koner og Børn i Indianernes Vold, viste Excellencen, den gamle Udenrigsminister, en virkelig Fatning, idet han lydelig foreslog Underhandlinger og erklærede, at selv de

stærkeste Fæstninger ikke havde anset det for en Skam at capitulere paa Hovedvolden. Vanskeligheden laa i Øieblikket egenlig heller ikke hos os, men hos Fjenden, der var ganske rasende. En af dem gik endog imod den gamle Excellence og greb ham i Haaret for at skalpere ham; men til Indianerens ubeskrivelige Overraskelse gik hele Haaret af, eftersom Hs. Excellence nemlig bar Paryk. Indianeren udstødte Skriget »Hugh«, der med den Tone, han raabte det, betød: »Det var som Satan!« Men pludselig blev han betagen af Raseri over saaledes at være bleven narret, og skreg atter »Hugh«, som dennegang betød: »Nederdrægtige Bedrager!« – Han tilføiede: »*Schirtz nomtsrlirtghs*«, paa Dansk: »Disse Hvide ere saa indædte Bedragerere, at de endogsaa bedrage en stakkels Indianer for en l.... Skalp.« – Ved disse Ord studsede imidlertid hele Horden og løb til, idet de udstødte det Forundring betegnende »Hugh«. De betragtede Manden og Parykken, de befølte Hovedet og befølte Parykken, men kunde ikke komme til sig selv af Forundring. Endelig udvalgte de en Deputation, der nærmede sig os med de høfligste Miner og holdt følgende Tale: »Beundringsværdige hvide Mænd! Vi ville sige Eder et Ord. Et Ord er ligesaa godt som to. Vi leve i Fjendskab med *Tawntschrtz*-Indianerne. De dræbe mange af Vore og gjøre mange Skalper. Ville I lære os, hvorledes vi kunne narre dem, saa at vort Haar bliver i deres Haand, men vort Hoved paa vore egne Skuldre – – ho, ho, ho! (her brast alle Indianerne trods deres medfødte Alvorlighed ud i den voldsomste Latter) – saa skulle I boe her i Fred, og vi ville være Eders hjælpsomme Venner.«

Ifølge denne Tale blev en Tractat bragt istand, og siden levede vi i Fred med denne Stamme.

Hs. Excellence viste et smukt Maadehold ved aldrig siden at prale eller lade vor unge Underhandler føle nogen Overlegenhed. Men vi Andre have dog anset det for rigtigt at gjøre Begivenheden bekjendt i de civiliserede Lande, for at Verden kan see, hvad Godt man dog kan have af gamle Parykker.

»Vandcommissionen«

..... Torsdagen den 13de Juni 1844, om Aftenen Kl. 11, sad Vand-commissionen i sin Lænestol; den havde lukket Øinene, trukket Nathuen endnu dybere ned i Panden, og skulde til at virke til Staddens Gavn.

Neppe havde Morpheus begyndt at vifte med Vingerne over sin elskede Søn Vandcommissionen, da Døren paa en voldsom Maade blev reven op, og Kjøbenhavnsposten traadte ind. Vandcommissionen aabnede Øinene, og Kjøbenhavnsposten troede at have vakt den.

»Naar faae vi taaleligt Vand?» tordnede Kjøbenhavnsposten.

»Det veed jeg ikke, giv Tid», lød Svaret.

Kjøbenhavnspostens Lunger samlede al deres Kraft, og udbrød: »Naar man læser om enkelte asiatiske Anførere, som have ført Beleiringskrig ved Kilders, Vandrenders, Canalers, Brøndes Forgiftning, saa finder man det grusomt, barbarisk, oprørende!»

»Ja, Gud bevare os», sukkede Vandcommissionen og dreiede Tommelfingrene om hinanden.

»Men hvad skal man da sige om dem, som i Fredstider have paa-taget sig den ansvarsfulde Forretning at forsyne deres Medborgere i en stor Stad med Vand og ubekymrede om Vandværkeres Forfald, U hensigtsmæssighed eller slette Tilstand, tage sig det meget let, om Vandet bliver saa slet, at omsider epidemiske og endemiske Sygdomme udbredes og næres derved?»

»Ja, hvad skal man sige? Man skal holde sin Mund og overlade det til Vandcommissionen.»

»Ha, vi skulle holde Mund, medens den Sætning, at fordærvet Vand, ledet igjennem Trærør, dræber i tusundvis, er en Erfarings-Sandhed, som længe har været anerkjendt af de mest tænksomme og dannede Nationer.»